

Ljudlabyrint etapp 2, Terrassen

Länsmuseet Murberget, Härnösand, till 10 jan. 2010

Bara ett par dagar efter invigningen den 4 april av del två i Murbergets stora ljudutställning inträffade den tragiska jordbävningen i Italien. När jag en dryg vecka senare ligger på golvet i den nya avdelningen Terrassen och underifrån känner dova, bullrande ljud vibrera upp genom kroppen är det svårt att undvika att tänka på olyckan. Det är möjligt att förnimmelserna motsvarar upplevelsen av en annalkande jordbävning, hur man plötsligt känner rader av små pulserande skakningar under fötterna utan att veta varifrån skakningarna kommer. Jag medger att jag egentligen inte borde ha sådana associationer här, där jag ligger på en mjuk matta, med färgglada kuddar utspridda på golvet och med en varm, rödfärgad vägg att vila ögonen på. Men det är som om den oroande tanken måste tänkas och överges innan man fritt kan överlämna sig till mera innovativa upplevelser av ljudmattan. Trots att det är önskat ger ändå jordbävningen oväntat perspektiv på besöket i Terrassen.

Terrassen är den andra stora byggnadsmässiga installationen eller ljudmodulen i utställningen Ljudlabyrint, iscensatt av gruppen Urban Sound Institute. Jag gillar det arkitektoniskt teatrala draget att maskera innehållet bakom monolitiskt förenklade byggkroppar. Jag menar, utställningar om ljud behöver ju inte bara handla om hörlurar på vägg. Om den första byggkroppen, Labyrinten, har ett förhållandevis horisontalt och lugnt uttryck, står Terrassen mera för det dramatiska och dynamiska. Den högresta och hårt vinklade framsidan lutar sig hotfullt över besökaren som en tung klippa. Efter ingången måste man passera genom en uppåt lutande smal och mörklad korridor, innan man kliver in i själva terrassens rum, med fritt i tak, plötsligt ljus och varmt välkomnande färger. Här kan man bokstavligen tala om en stegrad dramaturgi!

Redan i korridoren upp känner man av svängningarna i golv och väggar. Inne i rummet, med färgglada kuddar på en mjuk golvmatta och en stor röd lutande vägg beklädd med en tjock silkesklädd ryamatta kan man tro sig förflyttad till ett mysrum på dagis. Kanske har man valt den lekfullt ombonade miljön för att uppnå maximal effekt när man sedan står, sitter eller lägger sig på golvet och de dova ljuden underifrån fortplantar sig i kroppen. Via bashögtalare och vibratorer spelas en 20-minuters ljudkomposition upp och förmedlar olika ljudsvängningar beroende på var man placerar sig på golvet. Efter ett tag vaggas man in i en meditativ känsla av att vara innesluten i en helt frilagd ljudkropp, svävande i ett tomrum eller en grotta avskuren alla yttre störande moment, där endast det pågående vibrerande ljudstycket upptar alla sinnen.

Ljudet och ljudets vibrationer kan tyckas neutralt i sig, att det inte har någon berättelse eller kommunikation invävd i sig. Men när vi koncentrerar oss att lyssna på ljudet och dessutom känna det i kroppen öppnar sig snart minnen och reflektioner, kanske oväntade tankesprång. Men på vilket sätt särskiljer sig den taktila kroppsvibrerande ljudupplevelsen från vanligt lyssnande till exempelvis musik? Eftersom det här rör sig om en ganska så unikt frilagd erfarenhet är det nästan omöjligt att svara på. Kanske handlar det om en rent fysisk överraskning, att man faktisk får direktkontakt via nervcellerna till själva ljudkällan. Det blir också en ny upplevelse av sin egen kropp och sin kroppslighet, att den faktisk existerar som ett fysiskt material som kan sättas i svängning – om man nu trodde något annat...

Detta gällde säkert även för de publika deltagarna i Staffan Mossenmarks konsert "Bra vibrationer" vid invigningen. Liggande på presenningar utanför museet kunde de både höra och känna de tio Dynapac- eller markberedningsmaskiner som kördes i olika svängar runt dem. Nu visste publiken och deltagarna varifrån skärande och bullrande ljuden och vibrationerna kom ifrån. Jag kan gott tänka mig att man vid lyssnade till

Ljuden separat och ovetande om ljudkällorna också skulle få andra bilder i sitt inre medvetande.

De ljudverk som i olika konstellationer uppstår i både Terrassen och Labyrinten får som jag ser det sin betydelse och essens först i mötet med den arkitektoniska formgivningen. De olika geometriska rumsligheterna blir avgörande för ljudets uttryck, hur de atmosfäriskt bestämda klanglådorna formar ljudet, men även hur de vägleder och styr upplevelserna. Man kan om man vill enbart gå omkring och titta på arkitekturen som en självständig skulptur. På så sätt har den visuella – och påtagligt överdådiga - installationen ett minst lika starkt grepp om utställningen Ljudlabyrint som ljudet. Det intressanta och paradoxala som uppstår är att ljudupplevelserna, i hela dess skalor och intonationer, hos mig som lyssnare blir en länk till den yttre världen och det tar sig därmed friheter långt utöver sina rumsliga inhägnader. Ljudet blir till sist den självutnämnda huvudpersonen som slinker in och ut genom bakdörrar man inte trodde fanns.

Text och foto: Jan K Persson

2009-04-16